

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

סח.

והא. מילתא דלקיטת קשוואין: ר"ע מר' יושע גמר לה. בתמיה: קינוף. ארבעה עמודים וזילה פרוסה עליהם כדאמר' צבוכה (דף י:). לחלוץ ספיליו. של אצוי ° דקסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמה ילא זמן לרשות נטרפה. וקרוז הוא למות שאילו היתה דעתו מיושבת היה חולץ תפיליו: **איסור סקילה.** הדלקת הנר והטמנת חמין ועוסקין בדבר שאינו אלא איסור שבות דמניח תפילין בשבת אין כאלו איסור מלאכה ואפילו ילא לרשות הרבים דהא דרך מלבוש הוא ותכשיטין הוא לו בחול: **צרחוק ארבע אמות.** מפני הדגוי שצרכוהו במתולקת מתורו של עכנאי בצבא מניעה (דף נט:). **שלו מהו.** צמה תהא מיתתו: **על קשה משלהן.** מפני שלכן פתוח כחולס ואילו שמשמתי היית למד תורה הרבה: **נטל.** ר"א שתי זרועותיו: **שנגללן.** כשגוללן ספר תורה והכתב מוכסה כך תתעלם ותתכסה תורה שבלבי כשפופרת לפי שלל שמשוני ולמדו ממני: **ולא חסרתי מרבותי ככלב המלקק מן היס.** לפי חכמתם שהיתה גדולה אין למודי עולה לחסרם ולקבל מהם חכמה אלא מעט ככלב המלקק מן היס. וכן תלמידי לא חסרוני ולא קבלו מחכמתי לחסר את יתרון חכמתי מהם ב' אפי' כמו שמחסר המכחול בשפופרת בטבול אחד ט: **ולא חסרתי.** כלומר לא חסרתי מחכמתם ממה שהיו מתחילה גדולים יותר ממני וגם עתה גדולים הם ממני לפי שלל למדתי מחכמתם כי אם מעט מהם: **שפופרת.** קנה שנותנין זה כחול. קיסס של עץ או של כסף שמתבזין מכחול בטבול ומטבולו בכחול ומוליאו: **צבוכה עוה.** בהלכות מראות נגעים: **בניייעס קשוואיס.** הלכות מיני כשפים שעל ידיהם נתמלא כל השדה קשוואיס: **אמרו לו הכדור והאימוס וכו'.** כדור פלוט'ה מתופה עור ומלאה מתוכו למר של איל דזוחק וכן אימוס שלהם של עור היה כעין מנעל וממולא מתוכו שער ופיו תפור וזה היו עושין המנעלים כמו שעושין הירענין שלן בדפוס של עץ: **קמיע.** של עור וממולא מתוכו ותלאהו בצואר לנוי: **משקולת קטנה.** כעין אונקיה שעושין מעופרת ומתפין אותה בעור כדי שלא תחסר אצל משקולת גדולה אין דרכה ° לתפוחה בעור: **וצרור המרגלית.** תופרין המרגלית בעור ותולין אותו בצואר צמהה לרפואה: **מהו.** לפי שמתלקו בצלו רבי אליעזר וחכמים בסדר טהרות (כלים פכ"א) ו' וחכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו צית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשית למלאותן מלוי בטוכו עולמית לא שמה קבול ° ורבי אליעזר אומר מקבל טומאה דצית קיבול העשוי למלאות שמה קבול ועוד נחלקו צבדור וצאימוס שנקרעו ונראה חלל שלהם דמדור רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא צית קיבול ופליגי לענין טבילה שחכ"א מה שצבוכו חוץ ור' אליעזר אומר מה שצבוכו אינו חוץ דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר צו ושאלוהו מה אתה אומר צבותן שני המתולקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מנחון: **ועהרתן צמה שהן.** כלומר אם נקרעו שחכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלוי חוץ ועומד אני בצדדי שהמלוי אינו חוץ שמטבילין כמות מהן: **מנעל שעל גבי אימוס מהו.** שאף צו נחלקו בתוספתא (ט) דטהרות' חכמים אומרין הואיל ואינו מחוסר מלאכה הנצריכה אומן שהדיעו יכול לסקול מעל האימוס כבר שם כלי עליו וטמא ור"א מטהר שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הוסר הנדר.** שצרכוהו: **צין קסרי לנוה.** שהיו נושאין את מטתו מקסרי לנוה: **פסח עליו צבורה.** שהיו עושין שורה סביבות המטה להספד: **הרבה מעוט יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרואן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאל ולכן נמי לשאל: **היכי עידי.** רבי אליעזר הכי שעשה מעשה בנייעת קשוואין: **להסלמד.** בהם ר"ע הוא דעבר ר' אליעזר:

לחלוץ תפילין. פ"ה של ר' אליעזר אע"ג דלא היה ר"א ז' ממקום אחד קרי ליה איסור שבות דכל ס' שאסרו חכמים ללאת צו לרשות הרבים אסור ללאת צו לחצר וה"ה אפי' יושב במקום א' אסור: **היאך מניחין איסור סקילה.** משמע דמדליקין ואחר כך חולצין וקשה דצפרק צמה מדליקין (שבת דף לה: וס' משמע איכא דמניח שלישיית להדליק את הנר דצרי רבי נתן ר' יהודה אומר שלישיית לחלוץ תפילין ופ"ה הסם ומדליק דצביעית ואין צמר ומדליק צמיה מדקאמר הסם צמר הכי שניה להדליק כמאן לא כר' נתן ולא כרבי יהודה הנשיא וגם אין לומר שמדליק בשלישיית וה"ק שלישיית אף לחלוץ תפילין ולעולם מדליק צרישא מדקאמר הסם שלישיית להדליק ומקוי לה כרבי נתן ולא כרבי יהודה הנשיא ועוד קשה אטו הורקנוס לא ידע מנהוג וי"ל דודאי תפילין צרישא אלא שצבוכה שעה איחרו להדליק מפני שהיו טרודין בחוליו ולכן היה גוער צו: **ומהרתן במה שהן.** פ"ה דנחלקו לענין טבילה בנקרעו אי חוץ מה שצבוכו או לא וצדיא לא אשכחן פלוגתא אלא צפ' כ"ג דכלים תנן הכדור והאימוס והקמיע ותפילין שנקרעו הנוגע בהן טמא צמה שצבוכו טהור אלמא אין תוכו חסוד חיבור ומניח בתוספתא ר' יושע צ"ק אומר משום ר' אליעזר אף מטבילין כמו שכן אלמא מדלא חיין בטבילה ש"מ דהוי חיבור: **ה"ה מכה בשרו.** ומשום שרט לנפש (ויקרא יט) ליכא דמשום תורה קעביר כדלמך הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרואן ט:

והא ר' עקיבא מר' יהושע גמיר לה והתניא בשחלה ר' אליעזר נכנסו ר' עקיבא וחביריו לבקריו הוא יושב בקינוף שלו והן יושבין במרקלין שלו ואותו היום ע"ש היה ונכנסם הורקנוס בנו לחלוץ תפיליו גער בו ויצא בניזיפה אמר להן לחביריו כמדומה אני שדעתו של אבא נטרפה אמר להן דעתו ° ודעת אמו נטרפה היאך מניחין איסור סקילה ועוסקין באיסור שבות כיון שראו חכמים שדעתו מיושבת עליו נכנסו וישבו לפניו מרחוק ד' אמות א"ל למה באתם א"ל ללמוד תורה באנו א"ל ועד עכשיו למה לא באתם א"ל לא היה לנו פנאי אמר להן תמיה אני אם ימותו מיתת עצמן אמר לו ר' עקיבא שלי מהו אמר לו שלך קשה משלהן נטל שתי זרועותיו והניחן על לבו אמר אוי לכם שתי זרועותיי שהן כשתי ספרי תורה שנגללין הרבה תורה למדתי והרבה תורה לימדתי הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבותי אפילו ככלב המלקק מן היס הרבה תורה לימדתי ולא חסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות בבהרת עזה ולא היה אדם ששואלני בהן דבר מעולם ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות ואמרי לה שלשת אלפים הלכות בנייעת קשוואין ולא היה אדם שואלני בהן דבר מעולם הוין מעקיבא בן יוסף פעם אחת אני והוא מהלכין היינו בדרך אמר לי רבי למדני בנייעת קשוואין אמרתי דבר אחד נתמלאה כל השדה קשוואין אמר לי רבי למדתי בנייעתן אמרתי דבר אחד נתקבצו כולן למקום אחד אמרו לו ° הכדור ° והאימוס והקמיע וצרור המרגליות וצרחוק ומשקולת קטנה מהו אמר להן הן טמאין וטהרתן במה שהן ° מנעל שעל גבי האמוס מהו אמר להן הוא טהור ויצאה נשמתו במהרה עמד רבי יהושע על רגליו ואמר הותר הותר הנדר הנדר למוצאי שבת פגע בו רבי עקיבא מן קיסרי ללוד היה מכה בשרו עד שדמו שותת לארץ פתח עליו בשורה ואמר יאבי רכבי ישראל ופרשיו הרבה מעות יש לי ואין לי שולחני להרואן אמר רבי עקיבא מרבי אליעזר ורבי יהודה הנשיא מרבי אליעזר גמרה גמרה מרבי אליעזר ולא סברה הדר גמרה מרבי יהושע ואסברה ניהליה היכי עביד הכי והאנן תנן העושה מעשה הייב להתלמד שאני מר ° דאמר מר ° לא תלמד לעשות לעשות אי אתה למד אבל אתה למד להבין ולהורות:

והא. מילתא דלקיטת קשוואין: ר"ע מר' יושע גמר לה. בתמיה: קינוף. ארבעה עמודים וזילה פרוסה עליהם כדאמר' צבוכה (דף י:). לחלוץ ספיליו. של אצוי ° דקסבר שבת לאו זמן תפילין הוא ואסור להניחן שמה ילא זמן לרשות נטרפה. וקרוז הוא למות שאילו היתה דעתו מיושבת היה חולץ תפיליו: **איסור סקילה.** הדלקת הנר והטמנת חמין ועוסקין בדבר שאינו אלא איסור שבות דמניח תפילין בשבת אין כאלו איסור מלאכה ואפילו ילא לרשות הרבים דהא דרך מלבוש הוא ותכשיטין הוא לו בחול: **צרחוק ארבע אמות.** מפני הדגוי שצרכוהו במתולקת מתורו של עכנאי בצבא מניעה (דף נט:). **שלו מהו.** צמה תהא מיתתו: **על קשה משלהן.** מפני שלכן פתוח כחולס ואילו שמשמתי היית למד תורה הרבה: **נטל.** ר"א שתי זרועותיו: **שנגללן.** כשגוללן ספר תורה והכתב מוכסה כך תתעלם ותתכסה תורה שבלבי כשפופרת לפי שלל שמשוני ולמדו ממני: **ולא חסרתי מרבותי ככלב המלקק מן היס.** לפי חכמתם שהיתה גדולה אין למודי עולה לחסרם ולקבל מהם חכמה אלא מעט ככלב המלקק מן היס. וכן תלמידי לא חסרוני ולא קבלו מחכמתי לחסר את יתרון חכמתי מהם ב' אפי' כמו שמחסר המכחול בשפופרת בטבול אחד ט: **ולא חסרתי.** כלומר לא חסרתי מחכמתם ממה שהיו מתחילה גדולים יותר ממני וגם עתה גדולים הם ממני לפי שלל למדתי מחכמתם כי אם מעט מהם: **שפופרת.** קנה שנותנין זה כחול. קיסס של עץ או של כסף שמתבזין מכחול בטבול ומטבולו בכחול ומוליאו: **צבוכה עוה.** בהלכות מראות נגעים: **בניייעס קשוואיס.** הלכות מיני כשפים שעל ידיהם נתמלא כל השדה קשוואיס: **אמרו לו הכדור והאימוס וכו'.** כדור פלוט'ה מתופה עור ומלאה מתוכו למר של איל דזוחק וכן אימוס שלהם של עור היה כעין מנעל וממולא מתוכו שער ופיו תפור וזה היו עושין המנעלים כמו שעושין הירענין שלן בדפוס של עץ: **קמיע.** של עור וממולא מתוכו ותלאהו בצואר לנוי: **משקולת קטנה.** כעין אונקיה שעושין מעופרת ומתפין אותה בעור כדי שלא תחסר אצל משקולת גדולה אין דרכה ° לתפוחה בעור: **וצרור המרגלית.** תופרין המרגלית בעור ותולין אותו בצואר צמהה לרפואה: **מהו.** לפי שמתלקו בצלו רבי אליעזר וחכמים בסדר טהרות (כלים פכ"א) ו' וחכמים אומרים אינן מקבלין טומאה לפי שכלי עור אין מקבל טומאה אלא אם כן יש לו צית קיבול דהא איתקש לשק והני הואיל וקבולן נעשית למלאותן מלוי בטוכו עולמית לא שמה קבול ° ורבי אליעזר אומר מקבל טומאה דצית קיבול העשוי למלאות שמה קבול ועוד נחלקו צבדור וצאימוס שנקרעו ונראה חלל שלהם דמדור רבנן דמקבלי טומאה דהא איכא צית קיבול ופליגי לענין טבילה שחכ"א מה שצבוכו חוץ ור' אליעזר אומר מה שצבוכו אינו חוץ דכולי חד כלי הוא ובשעת פטירתו היו רוצין לידע אם חזר צו ושאלוהו מה אתה אומר צבותן שני המתולקות אמר להם טמאים אפילו שלמים והטומאה נוגעת מנחון: **ועהרתן צמה שהן.** כלומר אם נקרעו שחכמים מודים שמקבלין טומאה וחלוקין עלי לומר שהמלוי חוץ ועומד אני בצדדי שהמלוי אינו חוץ שמטבילין כמות מהן: **מנעל שעל גבי אימוס מהו.** שאף צו נחלקו בתוספתא (ט) דטהרות' חכמים אומרין הואיל ואינו מחוסר מלאכה הנצריכה אומן שהדיעו יכול לסקול מעל האימוס כבר שם כלי עליו וטמא ור"א מטהר שעדיין לא נגמרה מלאכתו: **הוסר הנדר.** שצרכוהו: **צין קסרי לנוה.** שהיו נושאין את מטתו מקסרי לנוה: **פסח עליו צבורה.** שהיו עושין שורה סביבות המטה להספד: **הרבה מעוט יש לי.** להחליף: **ואין לי שולחני להרואן.** כלומר הרבה שאלות יש לי לשאל ולכן נמי לשאל: **היכי עידי.** רבי אליעזר הכי שעשה מעשה בנייעת קשוואין: **להסלמד.** בהם ר"ע הוא דעבר ר' אליעזר:

הדרן עלך ארבע מיתות

הדרן עלך ארבע מיתות

1. ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רבב ישראל ופרשיו ולא ראהו עד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים: מלכים ב ב יב
2. כי אתה בא אל הארץ אשר יי אליהך נתן לך לא תלמד לעשות כפועל הגוים ההם: דברים י"ח ט

(א) כלים פכ"ג מ"א ע"ג, (ב) ז"ל והאמוס וכן כ"מ המכר כאלו צנמ' ונשיא' ובוס' אימוס ב' צ"ל נמ"ס וכן צנמין אומ' אימוס ב"מ וכו' צמשה דכלים, (ג) [שם פכ"ז מ"ח] שבת קמ"א: (ד) [נ"ה ד: שבת ע"ה. ע"ז י"ח. ודף מג"ז: (ה) ע"י ר"ש ב"ח, (ו) ב"ב"א: שומעין צה כחול מחול קיסס של עץ או של כסף שמתבזין במחול, (ז) [ז"ל מוספתא דכלים כ"ב פ"ב ה"ג, (ח) [נ"י מוס' טוה"ב: שומעין צה כחול וכו' מה שהשיגו אפ"רש"י (הכ"ל), (ט) ויהא דהיא רש"י מוספתא דוקא ולא ממשנה מפוסת צבלים פכ"ז מ"ד ומימי לה הש"ס שבת דף קמ"ח: פלוגתא דר' אליעזר וחכמים ע"ש מנה לישב, (י) [כלים כ"ב פ"ד ה"ב וע"ש, (יא) [שבת קמ"ד: (ב) וי"ע מוס' יבמות ג: ד"ה דלמך רחמנא,]

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לחלוץ תפילין וכו' דקבצר שבת לאו זמן תפילין: ע"י מנ"א ק"י שם ס"ק י"א: שם ר"ה משקולת קטנה וכו' לחפזתה בער. ע"י כ"ב דף פ"ט ע"ב תוספתא ד"ה וכו':

הגהות הב"ח

(א) בני דעתו מירושבת ודעת אמו נטרפה:

הגהות מהר"ב

א' רש"י ד"ה ולא חסרתי מרבותי וכו' ולקבל מהם חכמה אלא: מלת אלא נמקם וי"ב צ"ל אפי' [ב] בא"ד יתרון חכמתי מהם אפי' מלת אפילו נמקם וי"ב צ"ל אלא:

לעני רש"י

פלוט'ה [פלוט'ה]. כדור.

מוסף רש"י

אבל אתה למד להבין ולהורות. כלומר לענין מעשהיט כנה הם מקולקלים ולהיות לבנין לא תעשה כן וכן שיהא חק הגוים (דברים י"ח ט' א'): שחולל לעמוד בקן ואם יעשה ניצח שקר לפניך שמעין שהוא מקטף (שבת טו.).

הדרן עלך ארבע מיתות